Risicoverzwaring in het verzekeringsrecht

mr.dr. W.C.T. (Wim) Weterings
Amsterdam Centre for Insurance Studies (ACIS)
3 november 2023

Risicoverzwaring

Risico wijzigt tijdens looptijd verzekering

Geen wettelijke regeling.

- Vreemd … 293 Wvk (brand)+ andere landen wel.
- Vreemd … art. 7:928 – 930 BW; precontractuele mededelingsplicht

Geen algemene bescherming tegen risicoverzwaring via algemene vermogensrecht

- geen ongeschreven regel
- Geen art. 6:258 BW

Contractueel oplossen.

- Dekkingsomschrijving
- Opleggen mededelingsplicht aan de verzekeringnemer
- Stellen van preventieve garanties (gevaarbeperkende voorwaarden).

GC Kifid 10 februari 2021, nr. 2021-0124; contractueel regelen.

Mededelingsplicht wijziging risico

Mededelingsplicht in verzekeringsvoorwaarden; Bv art 3 VMZB 2021 en art. 5 NBB 2006:

> *"Indien de op het polisblad vermelde:*
> *- bestemming wijzigt,*
> *- verzekerde gevaarsobjecten voor langer dan drie maanden buiten gebruik (zullen) zijn, of*
> *- gebouw voor langer dan drie maanden leeg staat (zal leegstaan), of*
> *- gebouw door krakers wordt gebruikt*
> *geldt dat verzekerde daarvan zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen twee maanden nadat hij van de bedoelde wijziging op de hoogte is, mededeling dient te doen aan verzekeraars.*
> *Gedurende twee maanden na ontvangst van deze mededeling zijn verzekeraars in de gelegenheid om de verzekering met inachtneming van een opzegtermijn van twee maanden te beëindigen, dan wel gewijzigde premie en/of voorwaarden te bedingen."*

Koppeling mededelingsplicht aan bestemmingswijziging of andere risicowijziging

- ≠mededelingplicht bij risicoverzwaring
- Ruimte verzekeraar om te beoordelen
- Blijkt uit ook bepaling

dirkzwager

Risicowijziging

HR 10 januari 2003, NJ 2003/199 (interpolis):

> *"een risicowijzigende verandering moet worden gemeld. Het gaat om "feitelijke veranderingen" die tot gevolg hebben dat sprake is (of kan zijn) van verzwaring van het risico."*

HR:1988:AC1557 (Matthes/Noordhollandse) duidelijk sprekend geval van bestemmingswijziging

Hof Den Haag 27 juli 2021, ECLI:NL:GHDHA:2021:1328

hotel → huisvestiging seizoensarbeiders

Hof Den Haag 30 november 2021, ECLI:NL:GHDHA:2021:2490

garagebedrijf → opslag

Rb. Amsterdam 4 september 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:7795

"cafetaria/snackbar: met café en discotheek" → Shishalounge
Hof Amsterdam 21 december 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:4052

Rb. Den Haag 28 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11709

handelsvoorraad drugs in woonhuis

Gevolg niet (tijdig) mededeling wijziging

Art. 3 VMZB 2021 en art. 5 NBB 2006:

> *"Als verzekerde verzuimt binnen de gestelde termijn mededeling te doen van de risicowijziging, hebben verzekeraars de mogelijkheid om de verzekering niet of op andere wijze voort te zetten als zij aannemelijk maken dat zij dit zouden hebben gedaan als zij van de risicowijziging in kennis waren gesteld. In dat geval geldt het volgende:*
>
> *- indien de verzekering niet zou zijn voortgezet, vervalt alle recht op schadevergoeding;*
>
> *- indien de verzekering alleen zou zijn voortgezet tegen gewijzigde premie en/of voorwaarden, wordt de schade vergoed in dezelfde verhouding als de premie van voor de risicowijziging ten opzichte van deze hogere premie voor zover er onder die gewijzigde voorwaarden dekking zou zijn geweest."*

Wat als opzeggingsmogelijkheid niet op polisniveau geregeld? art. 6:265 BW

Wat zou verzekeraar hebben gedaan?

Beoordeling individuele verzekeraar van gewijzigd risico. Ook norm redelijk handelend verzekeraar?

Hof Den Haag 30 november 2021, ECLI:NL:GHDHA:2021:2490 (garagebedrijf → opslag)

- verklaringen
- Deskundigenbericht redelijk handelend verzekeraar

Hof Den Haag 27 juli 2021, ECLI:NL:GHDHA:2021:1328 (hotel → huisvesting seizoensarbeiders).

- Verklaringen

Rb. Amsterdam 4 september 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:7795 (Shishalounge),

- Stelling, niet gesteld verzekerde dat redelijk handelend verzekeraar niet zou hebben beëindigd + ook niet in de rede

Wat zou verzekeraar hebben gedaan?

Beoordeling individuele verzekeraar van gewijzigd risico. Ook norm redelijk handelend verzekeraar?

Rb. Den Haag 28 september 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11709 (handelsvoorraad in woonhuis)

Rechtbank vult de maatstaf zelf verder in:

Rb. Den Haag 21 januari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:733 (seks gerelateerd bedrijf, hennepplantage, gedwongen sluiting),

Rechtbank vult maatstaf zelf in

Rb. Rotterdam 17 februari 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:1365 (illegale gokpraktijken)

acceptatierichtlijnen

Causaliteit met verwezenlijkt risico?

Causaliteit tussen risicowijziging en schade vereist, zoals bij art. 293 oud Wvk en bij preventieve garanties?

HR 19 mei 1995, NJ 1995/498 (Modalfa):

> *"dat zich bijzondere omstandigheden kunnen voordoen, die tot gevolg hebben dat aan de verzekeraar, ondanks een wijziging van de bestemming, geen beroep op art. 293 openstaat. Daarbij valt te denken aan het geval, waarin de bestemmingswijziging ongedaan is gemaakt voordat het risico zich heeft verwezenlijkt. Voorts kan worden gedacht aan het geval waarin onvoldoende verband bestaat tussen de bestemmingswijziging en het risico zoals dat zich heeft verwezenlijkt. Bovendien kan een beroep op art. 293 falen ingeval de verzekeraar, na van de bestemmingswijziging op de hoogte te zijn gebracht of geraakt, de verzekeringsovereenkomst ongewijzigd continueert."*

HR 27 oktober 2000, NJ 2001/120 (Biçak/Aegon)

lijn doortrekken naar contractuele mededelingsclausules?
Of anders en minder strak causaliteitscriterium?
(voor)vraag melding risicowijziging en risicobeoordeling door verzekeraar

Causaliteit. Gevolg niet-melding

Hof Amsterdam 21 december 2021, ECLI:NL:GHAMS:2021:4052 (Shisha lounge):

> *"De strekking van deze bepaling is blijkens de bewoordingen van artikel 8.3.1 van de algemene voorwaarden om NN bij een risicowijziging in staat te stellen de gevolgen daarvan voor de verleende dekking te beoordelen. De algemene voorwaarden stellen niet als voorwaarde voor een geslaagd beroep op het vervalbeding dat een causaal verband moet bestaan tussen de niet-meegedeelde omstandigheid en het verwezenlijkte risico. (...)*
>
> *Het gaat erom tot welke risicobeoordeling de niet-meegedeelde risicowijziging had geleid als die tijdig was gemeld. Alleen al omdat artikel 8.3.1 van de algemene voorwaarden [verzekeraar] onder omstandigheden de mogelijkheid biedt om na een gemelde risicowijziging te besluiten de verzekering niet voort te zetten, doet het er in beginsel niet toe of onvoldoende verband bestaat tussen de tijdelijke buitengebruikstelling van het pand en de verwezenlijking van het risico. Ook bij afwezigheid van dat verband heeft [verzekeraar] immers in beginsel de mogelijkheid om een beroep op het vervalbeding te doen, namelijk als zij bij een tijdige melding van de risicoverzwaring de verzekering niet zou hebben voortgezet."*

Geen causaal verband met schade

Rechtspraak: ontbreken van een voldoende causaal verband tussen de risicowijziging en de risicoverwezenlijking → geregeld succesvol beroep op art. 6:248 BW.

Rb. Rotterdam 17 februari 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:1365 (gokgelegenheid)

onvoldoende verband tussen de brand en de exploitatie van een horeca-achtige gokgelegenheid op de eerste verdieping van het pand?

Rb. Amsterdam 15 januari 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2 (Shishalounge)

Brandstichting niets te maken met tijdelijke sluiting.

Niet: GC Kifid 20 februari 2017, nr. 2018-033

geen beroep op 6:248 lid 2 BW indien niet gemelde risicoverzwaring een illegale activiteit

Bekendheid verzekeraar risicowijziging

Rb. Den Haag 11 december 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:18553, S&S 2014/94.

2 keer brand.

De verzekerde heeft zijn mededelingsplicht bij risicowijziging geschonden.

Leegstand na eerste brand.

Verzekeraar was via schadeformulier en expertiserapport op de hoogte van leegstand

beroep verzekeraar op schending contractuele mededelingsplicht naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar (art. 6:248 BW).

verschoonbaarheidsvereiste van art. 7:928 lid 4 BW

Moet wel gaan om intern bekende informatie

Hof Den Bosch 1 oktober 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:3592; nieuwsbericht internet

Risicowijziging beëindigd

Risicoverzwaring beëindigd voorafgaand aan verwezenlijking risico. Beroep op schending mededelingsplicht en verval dekking i.s.m. art. 6:248 BW?

Rb. Midden-Nederland 1 juli 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:4455,

verhuur woonhuis aan Hongaarse en Poolse seizoensarbeiders

bestemmingswijziging ongedaan gemaakt voor verwezenlijking brandrisico

Rb. Gelderland 29 april 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:2776,

Brandstichting; een (niet gemelde) hennepkwekerij die voor de brand was ontmanteld.

geen bestemmingswijziging op tijdstip brand, dus geen bestemmingswijziging in de zin van de polisvoorwaarden.

Rb. Zeeland-West-Brabant 12 juli 2017, ECLI:NL:RBZWB:2017:8750.

ernstig misdrijf; moord en brandstichting.

Hennepkwekerij die reeds was ontmanteld.

verzekeraar niet in een redelijk belang geschaad door niet melding. Art. 6:248 BW

Risicowijziging beëindigd

Risicoverzwaring beëindigd voorafgaand aan verwezenlijking risico. Anders:

Hof Arnhem-Leeuwarden 14 september 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:8693.

Auto die op de oprit en onder carport stand, vliegt in brand.

geruime tijd voor schadedatum hennepkwekerij in garage

Rb en Hof in KG: terecht beroep op niet melding en opzegging.

Hof Den Bosch 1 oktober 2019, ECLI:NL:GHSHE:2019:3592.

HB moord + brandstichting eerder ontmantelde hennepkwekerij.

(i) Uitleg of sprake is van bestemmingswijziging

(ii) Vervolgens de vraag: zou bij melding verzekeraar niet of niet onder dezelfde voorwaarden hebben verzekerd. Dan in beginsel geen dekking (tenzij art. 6:248 BW

(iii) Geen cv risicowijziging en schade. Bij bijzondere omstandigheden kan beroep verzekeraar op verval van recht op uitkering i.s.m. 6:248 BW zijn. Dat is hier echter niet het geval, althans niet aangetoond.

het houden van een illegale hennepkwekerij kan gepaard gaan met andere vormen van criminaliteit. Een beëindigde bestemmingswijzing kan dus leiden tot andere activiteiten in een pand die wel verband houden met de risicoverwezenlijking (de brand) en die meebrengen dat het hogere brandrisico en/of het moreel risico is blijven bestaan.

dirkzwager

Contactperso(o)n(en): Wim Weterings

E-mail: weterings@dirkzwager.nl

Vestiging Arnhem
Postbus 111, 6800 AC Arnhem
Velperweg 1, 6824 BZ Arnhem

Vestiging Nijmegen
Postbus 55, 6500 AB Nijmegen
Van Schaeck Mathonsingel 4, 6512 AN Nijmegen

T: +31 88 242 41 00
E : info@dirkzwager.nl
W: www.dirkzwager.nl